

2013:18

Krubbemölla - omläggning av stråtak & restaurering av kvarnränna

Antikvarisk medverkan, 2013

Emelie Petersson

Regionmuseet
Kristianstad
Landsantikvarien i Skåne

Rapport 2013:18

Krubbemölla

- omläggning av stråtak & restaurering av kvarnränna

Antikvarisk medverkan, 2013
Vitaby socken, 1142
Simrishamns kommun
Skåne län

Emelie Petersson

Regionmuseet Kristianstad Landsantikvarien i Skåne

Kristianstad
Box 134, Stora Torg
291 22 Kristianstad
Tel 044 – 13 58 00 vx, Fax 044 – 21 49 02

Lund
Box 153, St Larsomr. Byggnad 10
221 00 Lund
Tel 046 – 15 97 80 vx

www.regionmuseet.se

© 2013 Regionmuseet Kristianstad / Landsantikvarien i Skåne
E-rapport 2013:18

Omslagsfoto: Krubbemölla med nylagt halmtak och omlagd kvarnränna.
Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriverket, Gävle. Dnr 507-99-502.

KRUBBEMÖLLA

Innehåll

Sammanfattning av utförda åtgärder	5
Administrativa uppgifter	5
Byggnadshistorik med relevans för ärendet	5
Skadebild	6
Kvarnränna	6
Tak	7
Utförda åtgärder	8
Kvarnränna	8
Tak	9
Iakttagelser under restaureringen	9
Avvikelse från arbetshandlingarna	9
Kulturhistorisk bedömning av utförda åtgärder	9
Övriga handlingar med relevans för ärendet	10

Krubbemölla ligger i Simrishamns kommun

Krubbemölla ligger strax öster om Vitaby, se pil.

Sammanfattning av utförda åtgärder

Hela det södra takfallet på kvarnbyggnaden har lagts om och befintlig vasstäckning har ersatts med halm. I samband med detta har vindskivor och täckbrädor setts över och kompletterats. Reparationsarbeten har även utförts på kvarnrännan, både upp- och nedströms kvarnen. Rännans stensatta sidor var i ett relativt dåligt skick med övervuxna och även raserade partier. Upprustningen har bestått i rensning av rännan samt nedtagning följt av omlavning av murarna.

Administrativa uppgifter

Objekt	Krubbemölla 1:1
Socken	Vitaby socken
Kommun	Simrishamns kommun
Arbetshandlingar	-
Länsstyrelsens diarienummer	434-19507-11, 2012-11-06
Regionmuseets diarienummer	K12.20-216-12, 1142
Byggherre/beställare	Albo härads hembygdsförening
Entreprenör	Tak: Knadriks kulturbygg, Kvarnränna: Martins Markservice
Antikvarisk medverkan	Regionmuseet Kristianstad/Landsantikvarien i Skåne genom Emelie Petersson
Byggnadstid	Maj-juni
Slutbesiktning	2013-06-19
Bidrag till kulturmiljövård	90%, 262 868 kr samt bidrag till antikvarisk medverkan
Rapport granskad av	Jimmy Juhlin Alftberg

Byggnadshistorik med relevans för ärendet

Krubbemölla är enligt Skånes hembygdsförbunds årsbok från 1980 för första gången omnämnd 1698. Anläggningen av idag bär spår efter omfattande renoveringar. Delar av kvarnhusets inredning finns bevarad och hembygdsföreningens ambition med insatserna är att få kvarnen i körbart skick igen.

Kvarnrännan har varit föremål för åtgärder vid flera tillfällen. Insatser har troligtvis gjorts under både 1980- och 1990-talen. 2002 rensades vattenrännan i samband med att vattenhjulet renoverades och 2009 sattes stensättningen i vattenrännans utloppsdela närmast kvarnbyggnaden om.

Rörande taken finns uppgifter om att halmtaket över kvarndelen lagts om 1971 i samband med en renovering. Sju år senare, 1978, lades samtliga takfall om med vass.

Skadebild

Kvarnränna

Bilderna visar kvarnrännans skick innan åtgärderna genomfördes. På den vänstra bilden syns sträckan uppströms kvarnbyggnaden och på den högra bilden syns den del som ligger nedströms. Fotografiet till vänster är taget av Kenneth Olsson, Albo härads hembygdsförening.

Både kvarnrännans in- och utloppsdel har under en längre tid varit i behov av restaureringsåtgärder. De stensatta sidorna har genom åren blivit övervuxna med gräs och ris. Buskar och sly har föreningen själv tagit bort men en grässvål täckte fortfarande stora delar av kvarnrännans sidor och dolde stensättningen där bakom. På vissa partier framgick stensättningens skick tydligt, här hade växtlighetens rötter fått stenarna att rasa ned i kvarnrännan och täppa till densamma.

Tak

Takfallet åt söder var kraftigt mossbevuxet och stråttäckningen var mycket tunn.

Befintlig stråttäckning var av vass bunden med galvaniserad ståltråd över rafter av järn. Takmaterialet var slitet och järnen var delvis synliga på vissa partier. Takfallet var också kraftigt mossbevuxet och ryggningen nedsjunken, vilket kan ses på bilden ovan. Taket hade dock inte börjat läcka.

Takfallet efter omläggning.

Utförda åtgärder

Kvarnränna

Arbetena började på inloppsdel av kvarnrännan, söder om byggnaden. Av praktiska skäl har en sida åt gången åtgärdats. All sten, med undantag av stora väl fungerande grundstenar, har lyfts upp ur rännan. Bakom muren fanns stenblandad jord, på den södra sidan noterades mer sten än på den norra. Härefter har murarna lavats upp igen med ett bakomvarande dräneringsskikt bestående av natursten med dimensionen 32–50 mm. Omläggningen av muren har gjorts efter befintligt utseende i en stens bredd och upp till samma höjd som tidigare. De grundstenar som låg kvar orörda användes som utgångspunkt för att ge muren samma sträckning som tidigare.

Ett parti av kvarnrännans utloppsdel, stycket mellan kvarnbyggnaden och bron, åtgärdades redan 2002. Årets arbeten fortsatte efter bron. Även här åtgärdades en sida åt gången. Den östra mursträckan hade rasat precis invid brons valv och fick läggas om härifrån. På motsatt sidan var det inte nödvändigt att gå ända intill bron utan omläggningen av muren gjordes med början ca 1 meter ut. Stenarna i murarna var rundare till formen än i övriga murar vilket gjorde denna del av kvarnrännan något svårare att lägga om.

Bilden visar parti av muren uppströms kvarnen under det pågående arbetet med uppstapling av stenen.

Bilderna visar kvarnrännan, uppströms respektive nedströms kvarnen efter omläggning.

Tak

Omläggningen av det södra takfallet började med partiet i öster, ovan hjulhuset. Takstolar liksom läkt var i gott skick och behövde inte repareras. Taket har lagts om med halm från Polen. Till rafter har hasselkäppar hämtade från trakten kring Hanaskog använts. Halmen har bundits med galvaniserad ståltråd.

Både vindskivan åt öster och väster var rötskadade och har till hälften skarvats i med nytt virke. Även täckbrädan i väster har skarvats. Åt västra gaveln har cirka 10 läkt förstärkts genom att ny bit lagts ovanpå. Ryggningen har försetts med 5 nya ryggaträn av kvartskluven ek.

lakttagelser under restaureringen

Under omläggningen av stråtaget hittades tjärgarn, en rest från en tidigare stråttäckning. Vid arbeten på kvarnrännan nedströms kvarnen noterades att murarna inte slutar i höjd med varandra, ett utförande som följdes även vid omläggningen.

Avvikelser från arbetshandlingarna

Inga avvikelser har gjorts.

Kulturhistorisk bedömning av utförda åtgärder

Genom färdigställandet av kvarnrännan finns nu förutsättningarna för att visa och använda byggnaden, vilket är värdefullt ur ett pedagogiskt perspektiv. Strå-

taket var i behov av omläggning och i och med årets arbeten ökas byggnadens livslängd vilket är en förutsättning för att bibehålla och värna byggnadens kulturhistoriska värde.

Övriga handlingar med relevans för ärendet

2002	<i>Krubbemölla</i> , Regionmuseets rapport nr 2002:111
2009-08-17	<i>Krubbemölla – reparation av vattenränna</i> , Regionmuseets rapport nr 2009:50
2012-11-06	Beslut angående bidrag från Länsstyrelsen

Kristianstad 2013-06-25

Emelie Petersson

Regionmuseets E-rapportserie 2013

Kulturmiljö

1. Utvändig renovering av Stoby kyrka, Stoby sn, AM, Åsa Eriksson Green, 2012
2. Brösarps station, Ravlunda sn, AM, Helena Rosenberg, 2012
3. Gustav Adolfs kyrka – invändig ombyggnad, Helsingborg sn, AM, Maria Sträng, 2011-2012
4. Vittskövle kyrka – invändig ombyggnad, Vittskövle sn, AM, Jennie Björklund, 2012
5. Vattenmöllan – omläggning av östra takfallet, Brunnby sn, AM, Ingela Blomén, 2012
6. Stångby kyrka – tillgänglighetsanpassning av entré, Stångby sn, AM, Kerstin Börjesson, 2012
7. Västra Hoby kyrka – tillgänglighetsanpassning av entré, Västra Hoby sn, AM, Kerstin Börjesson, 2012
8. Håstads kyrka – tillgänglighetsanpassning av entré, Håstad sn, AM, Kerstin Börjesson, 2012
9. Tyggården, Kristianstad sn, AM, Helena Rosenberg, 2012
10. Hustoftagården, Väsby sn, AM, Anna Rabow och Heikki Ranta, 2010
11. Villa Sagan, Örkelljunga sn, AF, Helena Rosenberg, 2013
12. Norra Strö kyrka – ommålning av plåttak, Norra Strö sn, AM, Åsa Eriksson Green, 2008
13. Tobaksfröer i Skåne, Förstudie, Åsa Jakobsson, 2012
14. Helsingborgs rådhus – trappräcke i västra trapphallen, Helsingborgs sn, AM, Maria Sträng, 2011
15. Inventering och värdering av stenmurar i området Galgbacken, Dalby, PJ, Åsa Jakobsson och Patrik Olsson, 2013
16. Norra Mellby kyrkogård, Norra Mellby sn, VP, Jennie Björklund, Åsa Eriksson Green, Åsa Jakobsson och Emelie Petersson, 2012
17. Fritidsbadet i Ystad, Ystad sn, AF, Anna Rabow och Helena Rosenberg, 2013
18. Krubbemölla – omläggning av stråtak och restaurering av kvarnränna, Vitaby sn, AM, Emelie Petersson, 2013

Förkortningar:

AF-antikvarisk förundersökning
AM- antikvarisk medverkan
AU-arkeologisk utredning
DK- dokumentation, övrigt

FU- arkeologisk förundersökning
KA- kulturhistorisk analys
MD-murverksdokumentation
OU- osteologisk undersökning

PJ- projektrapport
UN- arkeologisk undersökning
BD- byggnadsdokumentation
BAD-byggn-ark-dokumentation

